



Werkbezoek Tom in de Buurt, Alphen aan den Rijn, 25 januari 2016

Het geheim van Tom

'Wat mij vooraf enorm intrigeerde was dat de gemeente Alphen in het eerste kwartaal van 2015 slechts drie maatwerkvoorzieningen heeft afgegeven. Dat is extreem weinig! En het betekent dat ze in alle andere gevallen een oplossing vinden binnen collectieve voorzieningen. Hoe doen ze dat?'

Dus maakte Marcel Mathijssen (senior adviseur MOgroep) dankbaar gebruik van de kans die de gemeente Alphen aan de Rijn bood om met eigen ogen en oren te vernemen hoe de vork in de steel zit. Dat gebeurde op een informatiemiddag die de gemeente op 25 januari organiseerde voor bestuurders en beleidsmedewerkers (van gemeenten, zorg en welzijnsorganisaties en VNG en ministerie) die meer wilden weten over de Alphense manier van innovatie in de praktijk. Dat gebeurde in het kader van de [Tien Gouden Gemeenten](#) die de MOgroep in 2015 presenteerde.

Tom in de buurt

Die Alphense formule is [Tom in de buurt](#) gedoopt: Talent Ondersteuning Meedoen. Het is een samenwerkingsverband dat dagbesteding en begeleiding organiseert voor volwassenen. Tom in de buurt bestaat uit acht organisaties: Kwadraad, Participe, Gemiva-SVG groep, Kwintes, ActiVite, WIJdeZorg, Ipse de Bruggen en De Binnenvest. Sociaalwerkorganisatie [Kwadraad](#) is de penvoerder. Tom rust op twee poten:

- teams van hulpverleners (sociaal werk, ggz, jeugdzorg, gehandicaptenzorg) + kernteam (voor de permanente focus op vernieuwing)
- circa 15 Community Centers

Die Community Centers zijn ontmoetingsplekken voor uiteenlopende doelgroepen, waaronder gehandicapten, ggz-cliënten, ouderen (uitgezonderd dementie). Marcel Mathijssen: 'Maar ook buurtbewoners zijn er welkom. Er zijn zeer [uiteenlopende activiteiten](#), het is eigenlijk een Buurthuis 2.0. Ik ben samen met projectleider Joost Hartog (sociaal werker bij Kwadraad) gaan kijken in [De Meerkoet](#), waar ook een [Prismaschool](#) is gehuisvest. Daar is bijvoorbeeld ook een werkplaats waar ze [fietsen herstellen](#).

In het Community Center komen dagelijks circa tachtig mensen, die terecht kunnen in een lichte, prettige ruimte. 'Vrijwilligers en stagiaires begeleiden de activiteiten. Sociaal werk zorgt voor verbinding, coördinatie en continuïteit.'

Ontkokerde dagbesteding

Tom in de buurt betekent onder andere dat 'gekokerde' vormen van dagbesteding zijn gemengd. 'Waaronder ggz-cliënten. Tom in de buurt is dus ook een lokaal antwoord op de ambulantisering van de ggz.'

Daarvoor worden bestaande locaties gebruikt. 'Dat was een voorwaarde in de aanbesteding.'

Gunstig gevolg is dat er geen speciaal busvervoer meer nodig is, want er is altijd wel een Community Center in de buurt. 'En ze zeggen bijvoorbeeld ook: kun je niet fietsen? Dan

leren we je fietsen. Zodoende krijgen ze het voor elkaar dat bijna iedereen op eigen gelegenheid komt.'

Geen indicatie

Sommige mensen komen spontaan een kijkje nemen, andere via de gemeente en het Tom-team. 'Bij het Serviceplein in het Stadskantoor bekijken ze of iemand met een hulpvraag terecht kan bij Tom in de buurt. Zo ja, dan volgt bij een van de Tomteams een intake van hooguit een half uur, daarna gaan ze direct aan de slag. Soms zijn er aanvullend individuele trajecten, in het Community Center of deels thuis. Maar nog steeds zonder indicatie en zonder veel papierwerk.'

In Nieuwkoop zijn de eerste ervaringen met Tom [positief](#), Tom krijgt er een 7,8.

Een zak met geld

Maar nu nog even terug naar de voorgeschiedenis. Hoe is het allemaal zo gekomen? 'Bij de aanbesteding van de Wmo/LZ heeft de gemeente Alphen aan de Rijn zich laten inspireren door de ideeën van Jeroen van de Rijt en Sicco Santema over Prestatie-inkoop. Ze kozen voor contracteren op output, dus niet voor financieren op basis van $p \times q$. Dat moet je durven als gemeente, want het betekent veel vrijheid voor de professionals. Die kregen 7 miljoen, naar eigen inzicht te verdelen.'

De acht samenwerkende partijen binnen Tom in de buurt hanteerden daarbij deze uitgangspunten:

- van zorg naar ondersteuning
- van beperking naar talent
- van individueel naar collectief
- ontmoeting, meedoen wederkerigheid
- van specialistisch naar algemeen
- van doelgroep naar mix (MM: 'dat lukt wonderbaarlijk goed')
- minder administratieve lasten, want geen indicaties. ('Iedere cliënt houdt zijn eigen dossier bij. Digitaal. Dat is ontwikkeld door Kwadraad.')

Vanuit die basis moet Tom in de buurt zorgen voor meer eigen regie en zelfredzaamheid. Daarbij wordt dus niet gemonitord qua bestede uren, maar qua:

- tevredenheid van betrokkenen bij de opdracht (van professionals en cliënten)
- gebruik van algemeen voorzieningen versus specialistische hulp
- beschikbaarheid van passende zorg en ondersteuning

Marcel Mathijssen: 'Die gewenste output hebben ze uitgewerkt in 10 kritische prestatie-indicatoren (kpi's). Daar sturen ze op, onder andere via kwartaalrapportages.'

Waarom Alphen?

Al met al hebben ze het in Alphen zeer voortvarend aangepakt, is de stellige indruk van Marcel Mathijssen. 'En ze hebben bijvoorbeeld ook leertafels, waar aanbieders, professionals, cliënten en gemeenten samen hun ervaringen bespreken. En ja, zeker de ambulantisering van de ggz en hoe die gestalte krijgt binnen Tom in de buurt is natuurlijk hartstikke interessant.'

Rest de vraag: waarom juist in Alphen? Marcel Mathijssen: 'De gemeente heeft echt gekozen voor vernieuwing. Dat is een kwestie van lef. En van het juiste college, met de juiste ambtenaren en de juiste maatschappelijke partners. Want enerzijds durft de gemeente de professionals zoveel ruimte te geven, maar anderzijds durven organisaties die handschoen ook op te pakken. Want let wel: zoiets kan ook verkeerd uitpakken en dan ben je misschien de helft van je personeel kwijt.'

Meer weten over Tom achter de schermen? Zie ook dit [document](#) van GGZ-Nederland.